

CLARISSIMO ATQVE PRVDEN-

tissimo uiro, Domino Hieronymo Montuo,

Christianissimi Galliarum Regis Henrici

secundi, medico eruditissimo & ac

ceptissimo, Hugo Solerius

medicus. S. P. D.

EDICINAM à ueteribus Græcis copio-
sissime traditam atq; illustratâ fuisse, norût
omnes: à Græcis manasse in Arabas, qui po-
stremam eius partem, ut diligenter exco-
luerunt, sic, neglectis Græcorum remediis
aliisq; mitioribus inuentis, nouas sibi medi-
caminum formulas condiderunt: quorum
usum posterior ætas retinuit, approbavit, & nonnulla inuenit:
quibusq; penè dixerim, solis contenta fuisse, & adhuc nunc esse uè
detur. Cumq; sic ferente rerum omnium insigni uicissitudine, ab
annis, plus minus, quinquaginta priorem suam maiestatem resu-
mere, ac ueterem cultum induere cœperit: tantosq; sibi neruos
ac robur nostrò æuo compararit, ut nullo tempore celebrior ma-
gisq; culta fuisse uideri possit: mirum profecto nulli non esse de-
bet, cur Græcorum remediorum usus, penè solus, reparata medi-
cinæ antiquioris maiestate, tanquam despiciatus & inutilis exo-
leuerit. Quod cum ego diligentius perpenderem, ac sedulo con-
templarer, duas causas præcipuas fuisse comperio: inueteratum
ac contumacem usum alteram: alterâ simplicium crassam ac pu-
dendam ignorationem: è quibus ille meticulosus minusq; auden-
tes (nullo rerû habito discrimine) & antiquitatis studiosos: hæc
negligentes laborumq; ac disciplinarum contemptores homines
facit. Huius itaque calamitatis ego atque indignitatis sedulus
æstimator, cum exploratum haberè hunc uetustæ dignitatis nes-
glectum, aut dissimulari omnino, aut à q̄ plurimis saltem fieri
minimè: cœpi cogitare, num arte quadam ac uicæ certitudine
ferri posset, ut cuius medicinae studioso iudicare nō esset difficile,
an, s. ueterum Græcorum formulæ in usum (si id exigeret neces-
sitas) uocari possent: aut omnino, ob simplicium tum inopiam,
tum ignorationem negligendæ uenirèt. Eam igitur ob causam
consilii

consilii mei fuit, quædam è Græcis autoribus deligere, qui mor-
bos omnis generis, à summo capitis uertice usq; ad calcem, suis-
set accuratissimè, iuxta ueterum normam ac traditionem, com-
plexus: eumq; si id quidem fieri posset, tam diligenter illustrare,
et modis omnibus ornare, ut hac ratione prisce medicinæ auto-
ritas illucesceret, et antiqua claritudine ac celebritate tandem
donaretur. Ex iis itaq; unus Aetius dignior mihi uisus est, qui re-
liquis omnibus, (iuniores dico) hac in parte anteponi iure opti-
mo debuerit. is siquidem medicinam omnem ita ex ueterum li-
bris in unum uelut corpus ac uolumen contraxit: suoq; singula
loco tam appositè collocauit et accuratè distinxit, ut ingentia
Galeni et aliorum uolumina hoc quasi breuiario comprehensa
et disertissimè explicata uideantur. Quam ob rem ut huic tã fu-
netæ ac deplorandæ calamitati tãdem pro uiribus reluctarer,
et, inducta rebus ipsis noua luce, depulsaq; ignoratiæ caligine,
uiam quandam ad simplicia, tum nobiliora, tum cognita (si absit
qui demonstraret) ualde difficilia, studiosis pararem ac uelut ster-
nerem: è mei instituti dignitate, rei q; publicæ literariæ utilita-
te esse putauit, breues, ac, quantum per maximam diligentiam li-
ceret, perspicuas in singula simplicium eius capita adnotatiu-
culas (et eas quidem Græcis, Latinis, officinarum ac herbario-
rum, Italicis, Gallicis, Delphinaticis, ac nostratium uulgatis no-
menclationibus; nec non scli natalitiu plantarum inuentu diffi-
ciliu indicatione, illustres) conscribere: quarum ope ac familia-
ritate nouus lector adiutus, caligare in expendendis et ad uiuū
diuidendis prischorum remediis, posthac desineret, et quasi ma-
nu ad grauiorum πολυχηρητων τῶν ἀπείροισιν, autorum duce-
retur. In quibus si quid minus tersum, minus elegans, minus eru-
ditum, minusq; comptum à xoilis alieniq; cum laboris, tum in-
dustria sapidis uellicatoribus indicatum fuerit, curatum tamen
religiosissimè est, ne diligentia ac fides alicubi nobis deesset. Quæ
propter admonitos uelut exactiores istos, seueriorisq; notæ cen-
sures, ut terq; quaterq; nostra scripta sedulo prius expendant, q̄
de re, fortasse illis parum exactè cognita, temerariam sententiã
ferre. Accedit tum ex Galeno Aetioq;, tum aliis non postremæ
elassis ac nominis autoribus, ea nos simplicia adnotasse, ac, quasi
digito, cõmonstrasse, quæ ueterum quorundam inopiam serci-
rent, et eorum loco in usum medicum admitterentur. Ceterū,
ut in pauca tandem rem omnem contraham, nullis laboribus,
nullis uigiliis, nulli denique rei familiaris iacturæ, cum incõqui-
rendis

rendis ac peruestigandis simplicibus, tum in hisce conscribendis
& solertiore cura elimandis scholis, pepercimus, quò res opi-
diat^o & S^o promoueretur, facilioraq; omnia ac expedita magis
haberet. Vnde, opinor, erit, quòd medicinæ studiose iuuetus (eru-
ditis enim & graubus uiris hæc non scribuntur) nobis pro tot
susceptis laboribus, cum se mirum in modum adiutam senserit,
aliquam se gratiam debere ingenuè fateatur: cum nimirum mul-
ta nostris hisce (absit interim uerbo temeritas) scholis luculen-
ter ac dilucidè explicentur, quæ è recentioribus nemo adhuc sa-
tis disertè ac pro dignitate monumentis literarum mandauit.
Quamobrem cum tam multorum hominum iudicia mihi susti-
nenda uiderem: puderetq; tam multos, tamq; uiriles & publicæ
rei minimè ob futuros labores, prius quàm in aliquod discrimen
uentum esset, suppressere: anceps quid agendum esset, & intiper-
animo fui, dum, superata omni suspicionè, deuoratoq; inani me-
tu, satius fore duxi, aliquid studiose homine dignum, etiam cum
periculo, audere, quàm domi sine fruge ac laude, se gemitè deli-
tescere. In lucem igitur, quanquàm ancipiti Marte, prodire staa-
tuimus: tibiq; idcirco, doctissime Hieronyme, has nostrarum lu-
cubratorum primitias cõsecrandas existimauimus, quòd his re-
gionibus nemo hoc, exiguo quidem, at non usquequaque contem-
nendo, munusculo, dignior te uno uisus fuerit: tum, q; tutandis,
& à sugillatorum grumitu uendicandis nobis, aptior, uigilanti-
or, desertior, doctiorq; quisquam, uix in orbe Christiano, nedi-
hic, etiam graui doctorum testimonio, inueniri queat. Cæterum
quem, obsecro, magis decent celebrium medicorum congressus,
studiosorum medicinæ fauor, quàm eum qui doctissimus medicus
fit: suaq; apud reges ac principes autoritate plurimum possit:
& ad studiosos omnes promouendos, officiosissimus ac natura
propensissimus iudicetur: quiq; uanos laceissentium insultus com-
pescere, clauumq; clauo, si opus sit, retundere diligentissimè no-
rit? Accipe igitur fronte serena benignoq; uultu, tenelli huius
nostrî partus, ac primogenitè, opusculi patrociniùm. Is enim,
quanquàm uiribus adhuc, ob ætatem & exiguam corporis mon-
tem, imbecillis uideatur; quorumque tamen ire perrexeris, dum
modò benignam adutricemq; manum non deneges, satis (quæ
est propter motu & animositas) expeditè sequetur. (Vale,
Lugduni, Calendis Martiis, M. DC. XLI. X., 1611)

Lugduni, Calendis Martiis, M. DC. XLI. X., 1611

H. V. G. O.

ved. v. 100
Rosiam alibi exaraturi, si domino ita usum fuerit.

γεντιανη, Gentiana.

Officinis nomen recinet: Gallis de la gentiane: Delphinatibus (apud quos, si usquam gentium, copiosissima progerminat) & nostratibus de gensfano: Italis gentiana uocatur. In ore est omnibus: radix plurimis cognita, planta non ita multis excelsis enim montibus, eorumque planiciebus delectatur. Nec facile est gentianam calidioris solo, sponte natam, inuenire. Faciunt nonnulli & minorem gentianam, quæ alibi raro quæ in montibus inuenitur, gustu amarissimo, folio quasi saponariæ, flore cæruleo, radice digitali, caule dodrantali, nodo solo læui. Eâ sæpius uidi in montibus, argillosis præsertim in locis. Floret æstate. Semen uix maturescit. A iunt eam quibusdam Italiæ populis uulgo perimborsa nominari: maximarumque ac nobilissimarum uirum esse. Eâ Fuchsius cruciata nominatur.

γινετρα, Vinacea.

Officinis atilli, Gallis des pepins, nostris des grignos, ac si dicas granula, appellantur: uulgaris sunt notitiæ.

γινγιδιον, Gingidium.

Officinarum est chærepholium, uulgu item Gallorū, Delphinatium & nostratium du cerphuelz nominat, nulli matronæ solitorie incognitum. quanquæ sunt qui contendunt uerum gingidium in his regionibus ignotum esse.

γλαυκιον, Glaucium.

Quidam, & quidem doctores, putant apud seplastas memithæ nomine haberi: alii ignotum esse contendunt. Nos eam litem aliis dirimendam relinquimus. Constat tamen certumque est, multas remediorum formulas parari posse, si memitha glaucium sit, quæ alioqui nequaquam parantur.

γλαυκων, Pulegium.

Officinarum nomen seruant: uulgo du policeu aut pe liot: Italis pu legio.

γλοιδς, Balnearum sordes.

Balnearum quasi obsoleuit usus, præterquam in Italia: atque ibidem sordes huiusmodi ad usus medicos non expectantur.

γλυκυρριζα, Radix dulcis.

Officinis corrupte liquoricia pro glycyrrhiza: Gallis reglice: Delphinatibus & nostratibus regalice: Italis regolitia. Radix maximi in medicina usus, planta non ita mutis cognita. Succus at glycyrrhizæ inopia ut farciatur habes cap. 52. lib. 8.

γλυκύδιον, *Paeonia*,

Officinæ nomen retinent. Duum est generum: mas foliis iuglandis, foemina latoribus, rotundioribus, & insigniter dentatis, adq; smyrnii folia proxime accedentibus. Vtraq; species Luteriæ in hortis inuenitur. Foemina his locis copiosissima. Galli utraq; speciem una appellatione complectuntur: nã pæoniae flores des roses nostre dame nominant: hic, quod sciã, anonyma est: Nostrates de pioono uocant.

γναφαλιον, *Gnaphalium*.

Putatur uulgaris officinarum cotonaria: quibusdã tamen ignotum est.

ραρυλις, *Rapum*.

Latinis & officinis idem nomea serua. Gallis & Delphinatibus des raues: Italis rape: nostris rabes: quanquam hac appellatione buniada quoq; i. napum complectantur. Galli itidem ea uoce raue raphanum hortensem plerunq; nominant.

Δαμασώνιον, *Damaſonium*.

Ad damaſonium referunt docti herbanorum plâtaginem aquaticam, cuius penuriam facit eryngium cap. 29. lib. 11.

Δαυκός, *Daucus*.

Officinæ nomen quidem retinent: At suspicio est uel maxima, primam dauci speciem his regionibus ignotam esse. Ad secundam reuocat Manardus lebyſticum officinarum, quod sane assentiente multorum doctorum uirorum iudicio ac testimonio smyrnion Dioscoridis est. Sed tamen ad secundum genus non inepte referentur saxifragæ uulgares, etsi eas quidam sui generis herbas existiment. Tertium genus uulgaris est notitia, & solum apud officinas, dauci nomine, in usu creberrimo.

Δάφνη, *Laurus*.

Officinis nomen seruat. lauri baccae in usu sunt frequentissimae planta rarissimo. Gallis Delphinatibus, & nostris laurier, Italis lauro.

δικταμνον, λευδοδικταμνον, *Dictamnium*.

Pseudodictamnium.

Officinæ diptamum appellant. Verum dictamnion ex Creta in sula (cuius unius soboles est) Venetias: Venetiis Lugdunum importatur: quo loco id mihi, sed siccum, uidere contigit: rarum tamen negotiatorum incuria hic est. Pseudodictamon in Hispania copiosissimum: hic ignotum.

διλακος, *Veneris labrum*.

Officinis & herbariis uirga pastoris. Duo eius genera: hortensis,
Gallis chardon a bonetier, Italis cardo: syluestris nostratibus,
de brustis, id est, scopa uestibus emundandis dicata, nomi-
natur.

Ἰγνорatur. *Δορυκίων, Dorycnium.*

Δολίχοι, Dolichi.
Vulgo nostratiū phaionix rouges, Italis fagioli turcheschi no-
minantur: maritimis præsertim locis assiduo cultu nobiles, &
cibus prope quotidianis expetiti.

Δρακόντιον, Dracontion.
Tria sunt eius genera: primum uidit Plinius in Hispania, nostris
temporibus ignotum: alterum est uulgaris serpentaria maior:
terium, minor, seu uisile sacerdotis. Dracontion Italis dragō-
cello & serpentaria. Ruelho placet hoc caput apud Diosco-
ridem ascititum esse, quod simile ueri non est. Nam id Gale-
nus silentio minime erat prætermisurus, quem constat libr. 6.
simp. satis amplam de dracontio mentionem fecisse.

Ἰπὺς, Quercus.
Ἰπὺς Græcis: Quercus Latinis & officinis: Gallis & Delphina-
ribus chaisne: Italis quercia: nostris roure. Ad quercum mul-
te glandiferæ arbores referuntur: *Ἰλῆξ*, Latinis ilex, quæ duo-
rum præcipue est generum. Pumilla, quæ post coccum baphi-
cum rubrum (nostris, apud quos plurimus colligitur, uermilho
appellat) glandem de se promit. Proceræ, quæ nostro fer-
mone culle, Italico elice dicitur. Est & tertia ilicis species a-
quifolia cognominata. Huius duo quoque genera. Mas pu-
milla, quæ fructum ex croceo purpureum, pisi magnitudine,
& effigie racemosum, autumno inclinante ad hyemem, pro-
fert. In agro Delphinatico & Lugdunensi copiosissima. Fœ-
mina procerior, arborq; iustæ magnitudinis, natura sterilis,
foliis latioribus & magis aculeatis, quam Galli du houx, no-
stri greu uocant: ex cuius cortice uiscum optimum conficiunt
aucupes. Ab quintam ilicis speciem iure optimo suber referri
pōt: cuius cortex Gallis du liege: nobis tū arbor, tū cortex lue,
Italis souero nominatur. Maritimis (quod Plinius minime ex-
istimauit) nostræ puinciæ locis, circa Forū Iulii, & Grasa, ar-
bes non incelebres, familiare. Ilicis spēs oēs perpetua fronde
uident, & robustissima sunt materie. Quercum generi a quib-
usdā assignatur fagus, quæ Gallis fausteau: Italis faggio: no-

stris faus. eius fructus Gallis des faines : nostris fayō : Italis ghianda di faggio nominatur. Is triangularis est, & rusticis, in stante fame, in cibus, ob dulcedinem, ex petitis ; precipuumq; urforum pabulum.

Ἐβίση & ἄλθαία, Ebiſcus, Althæa.

Nobilissima, quanq̄ sylueſtris, species maluæ est, & ulu medico celebris: uulgo officinarum & herbariorum bismalua ab eius præstãtia. Gallis guimaulue, Italis malua uisco, nostris mauſ ue blanche dicitur. Est & alcaea herbariis herba symeonis, Italis nunc bismalua, muc malua saluatica, interdū buō uifchio, & malua uifchio nominata.

Ἐβουδ, Ebenus.

Autori lignum est. Dioscorides indeterminatam eius generis, lignum ne esset, an aliud, nomenclationem reliquit. Pausania, in Attica historia, radix censetur, qui, ex herbarii cuiusdã cyprii sententia, hæc de ebenu scriptis mandauit. Equidem auidui Cyprium quendam, qui herbarum genera omnia ad medicandos homines optime dignoscere sciebat, is ebenum folia producere negat, neque ullum fructum ex ea existere : deniq; sub sole nusquam apparere, sed eẽ radices subterraneas, quas Æthiopes fodiant, apud quos sint qui ebenum reperire sciant. hæc ille. Ex quibus colligi potest, quid sit ebenus. Apud doctos nomen retinet: Italis de l'ebenu, officinis ignotus. De ebenu plura lege apud Solinum cap. 65. ad hæc apud Pliniũ, & Theophrastum.

Ἐλαία, Olea.

Ἐλαία Græcis: Latinis olea. Duum est generum, urbana & sylueſtris: urbana Gallis, Delphinatibus & nostris oliuier, Italis oliuo: fructus oliue nominatur: arborq; est omnibus nota. Sylueſtris ac officinis, medicorum plurimis, & Gallis incognita: nostris & Delphinatibus nostræ prouinciz (nam frigida loca horret & calidis delectatur) conterminis alauerd, ac si dicatur olea uiridis, & d'alauerd, Italis oliuo saluatico nominatur. Folia enim q̄ domestica uirentiora, minora, breuioraq; habet, & per ambitum molliter crenata. In syluis frequens nascitur, un de sibi apud Græcos id cognomentum adoptauit. Apud nos copiosissima inuenitur.

Ἐλαφοβοσκον, Elaphoboscum.

Officinarum & herbariorum gratia dei est, iam cognitu facilis: Gallis quibusdã de la phalouſe, Lutetiæ innominatum, ut

& Italix.

Ἐλκεσιον, *Helenium.*

Vulgaris iam est notitiæ. Officinis & herbariis enula campana: vulgo Gallorum, Delphinatium, & nostratum, de la campana, Tuscis Iella, aliis enola, & enoa, usu multo celebris.

Ἐλλεβορος, *Veratrum.*

Veratri duo summa fastigia: album & nigrum. Album Gallis de Pellebore: Italis elleboro bianco: rusticis alpium de ueræ & de uararou: nostris uera yre nominatur. In excelsiorum montium pratis luxuriat, humidioribusq; præsertim locis (in quibus non raro candidi ueratri caulem, tricubitalem implere lægitudinem conspexi) delectatur. Frequens ac copiosum apud Delphinatium montes, & in alpibus prouenit, nulli e plebe ignotum. Nigrum officinis nomen, ut & candidum, feruat: quanq̄ inter doctos non constat, an ea planta, quæ nigri ellebori nomine celebratur, & in medicos usus admittitur, nigrum ueratrum sit. Scio plerosq; pharmacopolas ualde deceptos lycostoni secundi generis radices inconsulto pro nigro ueratro in suis tabernis uenales habere, eisq; quoties nigrum ueratrum expetitur, pudore omni deposito, uti. Fuchsio, placet consiliginem Plinii & Columellæ (quæ Gallis poumelee: Delphinatibus marstire: nostris pomolueyo, quasi polmoniero, id enim nomen iam dictis autoribus quoq; habuit, nominatur) nigrum elleborum uocandam, & alterius inopia, in usum uocandam esse. Alii, etiam uiri celebres, tria nigri ueratri genera in Italia nasci contendunt, primum, cui purpurei: alterum, cui candidi: postremum, cui herbidi insunt flores. E quibus nos duo priora, lycostoni aconiti species: postremum, Columellæ ac Plinii consiliginem esse existimamus. Siquidem Alpini Delphinates radicibus primi aconiti lycostoni generis utuntur ad mouendas utrinq; purgationes, eorumq; lingua antonno & anthoulo, Lygurum uero anthoro dicitur, duas posteriores species ad luporum & aliarum ferarum uenationes ac perniciem reliquas faciunt. Postremum, id est Columellæ, ac Plinii consiligo, Fuchsio, ut dictum est, elleborus niger adulterinus, Gallis poumelee, Delphinatibus marstire, nostris pomolueyo nominatur, maximarumq; uirium, est contra omnis generis inflationes, maxime uenenosas, contra ellebori albi, ouillum pecus male habentis, uiolentiam, contra pestilentix contagia, ut quotidianam mireq; salubria rusticorum experimenta testantur. Si

quidē oves quæ pullulaſcentem candidum elleborū, una cum reliquo pabulo, deuorant, ſtatim totæ intumeſcunt tanto pe- re, ut minimum abſit, quin præ immodica tenſione diſump- tur, uomuntq; aſſidue ac magnis conatibus. Vnde opiliones, non ignorata tā pernicioſi alimenti inclementia, cognitoq; ſalu- tati remedio, conſiliginis ramis aliquot arreptis, male affe- ctarum & de uita periclitantiū pecudum terga, uerēt, lateraq; eis tandiu percutiunt, (eas obambulare cogentes) donec toxus immodicuſq; ille tumor euaporarit, & uomitus ſedatus fuerit id quod dicitur tribuſue, ad ſummum, horis ꝑficitur. A hæc ſcio noſtræ prouinciæ rura, ad quāuis pecoris contagionē, trū- co conſiliginis uti, perforatis ferro animalium auribus, trūcoq; ad extirpandum uenenum, foraminibus impacto. Quamobrē ſimile ueri non eſt, conſiliginem, cum ueratri candidi uitia e- mendet, eiufq; malignitati aduerſetur, nigrum elleborum eſſe: nihilq; mirum uideri, ſi uiri doſi, magno ſucceſſu, primi gene- ris lycoſtono aconito, & Plinii conſiligine, ad melancholicas affectiones utantur. Cæterū ſi quis cōmemoratarum iā plan- tarum radices diligenter expendat, nihil illas cum nigri ueratri radibus (quæ teſte Dioſcoride, cepæ modo bulbosæ ſunt, erumpentibus ab imo earum bulbo multis radiculis) cōmune habere multo euidentius comperiet, q̄ ut pluribus demonſtra- ri nunc debeat. Taceo nullam ex his plantis, dum uelluntur, capitis dolorem, ob uaporum habitū, concitare, ut ipſe millie- ſum expertus. Id q̄ in nigri ueratri euulſione teſtatur Dioſco- rides: ideoq; citiſſime, ad uirandos dolores, euellendum eſt. Ex his igitur cōſtat, nullam harum trium plantarum, ad nigrum ueratrum ſatis apte poſſe reduci, quin duas priores, aconiti ly- coſtoni poſtremas ſpecies eſſe: poſtremam herbam ſui generis: difficilēq; his in regionibus nigrum ueratrum inueniri, ſed no- mine tenuis cognitum eſſe.

ἑλξίν, Helxine parietaria.

Officinarum parietaria eſt, Delphinatibus de l'Espargue: noſtris ſparguolo: Gallis paritoire: Italis uetriola.

ἄλυον, Panicum.

Panicum nomen officinis & Gallis, du panicum appellātibus, retinet: Italis panicò, & panizzo.

ἑπιπέτρον, Empetrum ſiue epipetrum.

Vulgatam cretam marinam ad empetrum reſerti quidā uolūt, ſed nequēq; nam ignota his regionibus herba adhuc eſt. Epi-

petri tamen inopiam facit scammonium pari pondere ca. 76
lib. 3. Est & Fuchſio ſuum empetrū ſeu ſaxifragium, quod of
ficinæ ſalutiã uitã. & Delphinates ſauue uie appellant: quodq;
dominus Iacobus Syluius præceptor meus lóge doctiſſimus,
ad quartum adianti genus reducit: quæ herba a ueterum em
petro ſiue epipetro longe diuerſiſſima, tum delineamenti, tũ
facultatibus eſt, quemãdmodum alibi ſuo loco dicemus.

Ἐπίθυμον, Epithymum.

Officinis nomen retinet, omnibuſq; in ore eſt: thymo & ſatureiæ
adnaſcitur, uſus eſt in medicina celebris, & multi.

Ἐπίλιον, Cicer.

Officinæ Latino nomine utuntur. Gallis pois ciches: Delphina
tibus & noſtris ceſes. Italis cece. Duo ciceris genera, albũ &
nigrũ, quod arietinum uocatur inq; medicinam recipitur, &
officinis cicer rubrum nominatur. Album, aliud maius, aliud
minus. Maius fabas ſua ferme magnitudine æquat: coctionẽ
pauca ſuſtinet, & cibum palato ſuauiſſimum præſtat: meis
Sanionenſibus familiare, qui, a magnitudine ſumpta appella
tione, gros ceſe nominant: minus omnibus motum.

Ἐρπυλλον, Serpyllum.

Nomen officina ſeruat. Gallis & Delphinatibus du ſerpoulet,
Italis ſerpillo, noſtris ſerpoulhet dicitur.

Ἐρριον, Iriõ.

Eruca nobilis herbariis: Gallis noble roquette: officinis ignotũ.
Italice anonymon. Erucæ ſpecies eſt urbium foſſis & itinerũ
marginibus familiare. Luteum ſorem promit,

Ἐρυθροδανον, Rubia.

Duo erythrodani genera, maius qđ rubia maior, aut rubia tin
ſtorum: minus rubia minor officinis & herbariis dicitur. ma
ior autem rubia Gallis de la guarence: noſtris autem rouio, &
Italıs robbia, nuncupatur.

Ἐρωμον, Eruca.

Officinis nomen ſeruat ubiq; Galliarum de la roquette, Italice
rucchetta. omnibus nota.

Ἐπαιριον, Eupatorium.

Officinarum eſt, & italorum agrimonia: Gallorum agrimoine:
noſtrarum agrimoni. Quod autem officinæ eupatoriũ appella
nt, hydropiperi Dioſcoridis maxime reſponder.

Ἐφορβιον, Euphorbium.

Habetur, & nomen retinet. Si recens non adſit, ueteris duplum

substituitur. cap. 3. lib. 12. Sin omnino desit, sulphur aurum
storium eius loco admittitur. cap. 27. lib. 14.

Ζεα, Zea.

Est vulgaris Italorum spelta. Gallis, Delphinatibus & nostrati-
bus espeulte.

Ζιγγίβερι, Zingiber.

Officinis ginger, Gallis du gingembre, Delphinatibus & no-
stris ginger, Italis giengeno. Officinis duplex habetur: al-
bum a vulgo magis expectum, & minus prestans, ob adul-
terium dolo contractum: flavum, aut pene terreum: ambo no-
tissima.

Ζυθος, Zythus.

Potus genus est, ex ordeo aqua tandiu macerato, donec in liquo-
rem uino similem resoluatur.

Ζυμη, Zyma, Fermentum.

Officinis fermentum: Gallis du leuain: Delphinatibus leuame:
nostratibus leuame.

ἤδ' Ἰσσυρον, Mentha.

Mentæ duo genera: satiuæ, & syluestris, quæ mentastrû: Latinis,
nobis menta stre, Italis menta saluatica appellatur. Satiua in
quatuor species distribuitur, quæ non ita multum a sese diffe-
runt, nomen omnes retinent, excepta una specie quæ balsami
nomen sibi apud uulgos adoptauit. Nam du baulme pasifim
omnibus uocatur.

ἤδ' Ὠσάρον, Securidaca.

Ruellio placet ed yfarum, de la graue, q̄ frumētis sit molestum,
Gallis nominari: alis des cornuettes dicitur, a similitudine q̄
siliquæ cum corniculis habent. Hanc, cornuetam in q̄, Fuch-
sius, ut Syluius noster annotauit, eranthemi chamæmeli no-
mine depinxit, quemadmodum in Anthemide diximus, offi-
cinis quæ sit ignoratur. In Italia autem frequens est, sed ano-
nymon.

ἤμεροκάλεις, Emerocallis.

Quid sit, non ita inter doctos constat. quidam lilium, cui flos est
croceus, hemerocallim putant uocari: quidam adhuc incon-
sultius, ne ineptius dicam, genus quoddam satyrii flore palli-
do aut subalbido hemerocallim faciunt. Italis autem giglio
saluatico nominatur. Memoria teneo me, anno domini 1547.
mense Maio, non procul a Lugduno herbam quandam ui-
disse, cui notæ hemerocallis omnes magno consensu adscrip-

lentur. Siquidem bulbosam habet radicem, satis magnam, tu-
niculis ceparum exemplo intertextam, candidam, succosam:
caulem rectum, teretem, caulis liliæ aut asphodeli æmulum: p-
singulos exortus, uersus caulis summum, flores exiguos, sup-
pallidos, florem liliæ figura omnino representantes: folia por-
racea, non numerosa, humi strata, & alia omnia, quæ eam plâ-
tam hemerocallim esse aperte conuincant. Copiosissima na-
scitur in monticulo, seu uerius colle terreno quodam, qui pla-
nitiam, qua Lugduno Viennam Allobrogum iter est, termi-
nat. Floret mense Maio. Quod illi sit uulgatum nomen, me
ignorare ingenue fateor: in ea tamen sum sententia, ut eam quâ
depinxi herbam hemerocallim esse certo existimem.

Ἠριέριον, Senecio.

Officinis nomen retinet: Gallis du senezon: Delphinatibus, &
nostris de senizon: Italis cardoncello, & speliciosa. herba est
uulgo nota, & magni Aëtio in hepatis affectibus, momenti.

Ἐρύγγιον, Eryngium.

Officinis iringus: herbariis centum capita: Delphinatibus
panchault: nostris panicaut: Gallis (ut & Italis) nullum,
quod sciam, a pud uulgus nomen obtinuit, ut alibi fufius an-
notauimus.

Θαψία, Thapsia.

Θαψία Græcis iuxta ac Latinis: officinis prope omnibus, Gallis
& Delphinatibus ignota. Musæ Brassauolo in quibusdam
Italiæ montibus prouenit, & a rusticis crassegnana uulgo nū-
cupatur. In nostræ quoq; prouinciæ monticulis quibusdam,
prope Pertusium celebre oppidum, quos uocant Les trois
freres, nascitur, pharmacopolis eius urbis cognita, uulgo igno-
ta. plurima quoq; in Apulia luxuriat: uulgo tamē anonyma.
Nec hoc loci id est de thapsia silentio obliuerandum. Si quis
spirantibus uentis: thapsiam (media existente inter illum & au-
ram herba) fossorio rastro euulserit, tam molestos illico puden-
dorum experietur pruritus, ut præcabendi assiduitate ac per-
tinacia, absit q̄ minimum, quin sibi uirile membrum euellat.
Id enim ab iis qui periculum fecerunt, nuper intelleximus: ut
inde facile sit obseruationem confirmare, quâ in eruenda tha-
psia præcipit Dioscorides.

Θέρμη, Lupinis.

Officinis nomen seruat, uulgo ubiq; Galliarum des lupinis, Ita-
lis lupino, Duorum est generum, satius & craticus.

^{Θλασπι,} *Thlaspi.*
Capsella & scandilaceum Laniis: officinis ac herbariis nastur-
uum testorū, & sinapi rusticum. Duo thlaspios genera, maius
& minus: utrunq; lapidosis & uineis delectatur, herbariæ rei
studiosis iam notissimum, uulgo ignotum.

^{Θπιδ' αξ,} *Lactuca.*
Lactuca alia crispa: rotunda alia: alia capitata: officinis nomen
retinet. Gallis & Delphinatibus lactucæ nostris la chugo: Italis
lattuga: omnes uulgo notæ.

^{Θυμ' ο,} *Thymus.*
Latinis & officinis nomen retinet: Gallis du thym: Italis thymo,
Delphinatibus & nostratibus frigoulo: tam ubiq; notus, ut ne-
trinum puellum eum ignorare existimem.

^{Θυμ' ορα,} *Satureia.*
Satureia Latinis & officinis: Gallis de la thymbre ou sariette: Tus-
cis coniola, in alijs Italiæ locis sauroreggia & peuerella. Del-
phinatibus de saouore: nostratibus seiruegno. Duo eius sum-
ma fastigia: syluestris, quæ præstantior: & domestica, maximi
in hybernis iusculis apud Delphinates usus. Iusculi genus ap-
pellant de la pouruolo, aut pouruora.

^{Ἰντυβοι,} *Intybi.*
Σίσις Græcis: ntybus Latinis. Duo summa fetidis genera: sylue-
stris & fatiua. Satiua feris bifariam distribuitur: In unam quæ
latiore constat folio, lactucæ similior: Hetruriz corrupta ab in-
tybo appellatione endiuia: officinis itidem hæc pro uera endi-
uia est usurpanda, longe ualere iussa illarum endiuia, quæ est
syluestris lactuca: Gallis endyue: nostris endyuo. Delphinati-
bus cichoree. Altera angustioribus folijs, & gustu subamaro.
Hæc quadã uocum diminutione scariola dicitur, quam corrup-
pentes recentiores, scariolam dixerunt: ea Gallis scariole etiã
nominatur, & officinis scariola. Lugduni pasim cichoree, quã
in acetijs h yeme tota, maxima palati suauitate, utuntur. Syl-
uestris item in duas species diuiditur. Alteram, quæ ab insigni
amaritudine ^{πικρὴ ἢ μυχώριον,} Latinis ambubeia, herbarijs &
officinis cichorea: Gallis & nostratibus cichoree: Delphinati-
bus cichoree boufchasse. Alteram, quæ hedyppnois nomen a
somno conciliando, aut ab eleganti inter ferides odoris suauita-
te, sibi adopravit. Hæc dens leonis, aut rostrum porcinũ offi-
cinis, Gallis pisse en liêt, Italis piscia al letto appellatur.

^{Ἰσός,} *Viscum.*

Latinis & officinis uiscē, nostris & Delphinatibus de uisch, Ita-
lis uischio: Gallis guis de chesne. Variis in arboribus gignitur
& omnium rarissime in quercu, quanq̄ id solum ad medicos
usus celebrari & expeti uideatur.

ἰορ, Viola.

Hoc loci, uiolæ nomine, martiam appellatam uiolam intelligit.
Huius duo inueniuntur genera, candida, & purpurea. Candi-
da folio est minore, nigriore, q̄ purpurea, subhirsuto. In hortis
Lugdunensibus, & syluis uicinis passim inuenitur. Purpurea
duum est generum. Si quidem alterius flores, quinq; : alterius
uero, quatuordecim foliis constant. Hunc uiolette double: il-
lum simpliciter uiolette uulgus totius Galliæ appellat. Am-
bo in Italia uiole mā mole dicuntur. De reliquis autem uiolæ
generibus in leucoio agetur.

ἰππῆσι, Equisetum.

Herbariis & officinis cauda equina: Gallis de la prele: Delphi-
natibus, ab eius asperitate, d'asprette: nostris, a consolidandis
glutinandisq; uulneribus, consaulde nominatur. Trium est ge-
nerum, sed omnes notæ, & idem nomen retinent. In Italia ta-
men minor asprella, maior coda di cavallo dicitur.

ἰσάτις, Isatis.

Officinis ignota. Daum est generum. Satiua Gallis du guesde:
Tuscis guado: Aquitanis, apud quos mercimonie nomine ce-
lebratissima ē, ac nostratibus de pastel, nominatur. Syluestris,
quanq̄ doctis non ignota, nullum tamen, quod explicari saltē
potuerim, uulgatum sibi nomen adoptauit.

ἰτέα, Salix.

Officinis nomē seruat. Tria salicis genera, nigra omnium maxi-
me p̄cera, Gallis du faulx aut faule: Delphinatibus & nostris
faul se, Italis falice. Candida, q̄ medice est altitudinis, nostrati-
bus uege dicitur, fluminū ripis familiaris. Viminalis, q̄ in sati-
uam & erraticā distribuitur. Erratica rursus bifariam partitur:
in puuillā omnium tenuissimā & ruberrimam, & aliā procerio-
rem, q̄ nigra salicem quodammodo æmulatur ac mētitur. Vi-
minales oēs sub amerinæ nomine intelliguntur & cōprehē-
duntur, quæ Gallis oustier: nostratibus armarinier: Delphinati-
bus armarinier, & stolones aut sectæ uiticulæ nobis amarinos,
illis armarines, Italis uēchi nominatur. Aliā habes salicis diui-
sionē apud Fuchsum ex Theophrasto, Plinio, & Lucio Colu-
mella. Nos hanc fumus amplexi, ut qui has oēs salicis spēs

exakte cognitas habemus; quarumq; historiam alibi copiose tractabimus.

καλαμίνθη, Calaminthe.

Tria eius genera. Primum officinis nomen retinet: Italis calamintho. Alterum pulegii regalis (quod uerius elynopodium Dioscoridis est) nomen sibi asciuit. Tertium putatur herbariorum & officinarum herba catti. Gallis, Delphinatibus, & nostris Perbe auchat. Nepeta Italis nipotella: nec desunt (quod est uero similis) qui herbam catti calamenti speciem esse negent.

καλαμὸς ἀρωματικὸς, Calamus aromaticus.

Ostentant officinae radicem quandam, quam calami aromatici nomine uenditant: quamq; nonnulli ad acorum referendam putent: quorum nimirum sententia ueterū odoratus calamus desideretur. Substitui calami, cuius laboramus inopia, potest arborum muscus.

καλαμὸς φραγμίτης, Calamus phragmites.

Aruundo. uulgaris est notitie: Gallis du rouseau: Delphinatibus & nostris de cannos: Italis canna.

καμβίς, Cannabis.

Officinis nomen retinet: Gallis chanure: Delphinatibus channeuou: nostris cannebe, & carbe: Italis canape. In satiuam & syluestrem diuiditur. Satiua in marem & foeminam, quae ad lineos usus est accommodatio: sed sterilis mas semē profert. Syluestris multorum ingenia torfit, nec tamen adhuc satis cognita est, quanquam non me latet herba, quam pro syluestri cannabi ostentant.

καπνίον, Fumaria.

Fumus terrae officinis, Gallis nostratibus, & Delphinatibus fumeterre: Italis fumaria & fumo tere. omnibus nota est, & frequentis in medicina usus.

καππερος, Capparys.

Latini & officinae Graecam appellationem usurparunt. Maritimis locis delectatur hic frutex. Lutetiae quoq; in horto diuinae Mariae uisitur. Fructus Gallis & Delphinatibus des cappress: Italis cappari: nostris, dictionem tātillum immutantibus tapperos nominatur, in nostra prouincia frequens, maritimis, praesertim locis.

Καλδαιον, Nasturtium.

Καλδαιον Graecis: Nasturtium Latinis & officinis. Duo sunt

nasturtii genera: hortense, & sylvestre, quod quibusdam lepidii minus, aliis iberis nominatur: & scorsim ab autoribus pingitur. Hortense in duo quoque genera distribuitur. Alteri siquidem folia sunt coriandrinis quadantenus proxima, subalbida: caulis rectus, cubitalis, læuis, teres, iunci crassitudine: flos exiguus lactei candoris. Hoc Gallis craifcon halenoys: Italis agretto: Delphinatibus anitour: nostris nastours dicitur. Alterum uero folia habet silymbrii cardamines, aliquanto maiora, herbacea, caulem rectum, cubitum altum, crassiusculum, striatum, in cuius summo flos insidet luteus, aspectu gratus, alterius flore maior, & ei dissimilis. Hoc Lugdunensibus Franciscanis, in quorum horto tantum hastenus uidere nobis licuit, anitour nominatur. Alterum enim illi ipsi crescentes in iardis discriminis gratia appellat. Ambobus insignis acrimonia: sed in eo cui flores sunt lutei, aliquanto maior.

Καρδάμωμον, Cardamomum.

Duplex est cardamomum: maius & minus. utrunque triangularibus siliquulis continetur. Verum in minori flauiores sunt siliquæ: breuiores, multoque magis articulate: tunicæ autem siliquarum tenues sunt, flauæ, colore & consistentiæ maci officinarum similes. E maiori cardamomo eruitur uulgaris grana paradisi: e minori uulgatam cardamomum minutis, acinis, colore ex terreo flauis, & ita inter se compactis, ut sua effigie muscerdam ualde imitentur. Maioris semina multangula sunt: colore fusca, uinaceis minora, gustus acerrimi, sine ulla adstrictione, cuius, quam exigue, uidetur particeps esse minoris cardamomi fructus: & gustus est cum acrimonia minime insuauis atque tantillum aromatici. Quibusdam placet officinarum hoc cardamomum, non quidem Græcorum, sed Arabum esse cardamomum: aliis neutrorum, sed aliquid tertium. Alii piper Indicum, quibusdam Plinii siliquastrum existimatum, ad cardamomum reuocare contendunt: sed quæ apposte uiderint ipsi.

καρόν, Caron.

Officinis carui. montibus huius gentis herba familiaris: macilentis locis dodrantalis, caule anguloso, non usquequaque, ut Fuchsius placet, quadrangulo, lætioribus & rigidis bipedali, plurimum brachiato, flore albo, aut in purpura candido, in summis cauliculis semen angulosum ac copiosum. Folia staphylii, subalbida. Radix candida, intorta gustu aromatico, flo-

set æstate nascitur, ut dictum est, in montium pratis, uulgoq;
cheruy nominari ab indigenis solet. Nam illi eius seminis a
siduo esu corpora ab hybernis frigoribus tutantur.

καδα, Cassia.

Vulgaris canella est. officinis falso cinamomum dicitur. Nā ue
terum cinamomū desyderatur. cuius tamen loco optimæ cas
siae duplum capitur cap. 91. & 111. lib. 13.

*καρυα, Caria nux arbor, nux iuglans siue regia,
nux parua, pontica, auellana.*

Nux iuglans siue regia, uulgo Gallorū Delphinatiumq; noyer:
nostris noguyer: fructus illis noix, nobis nose aut noye: Italis
noci. Huius innumera pene sunt genera. Auellanae nucis duo
genera. Nam altera edomita, altera syluestris statuitur. Sylue
stris Gallis couldrier: nobis & Delphinatibus oulagnier: fru
ctus oulagne: domestica auellanier: fructus utriusq; Gallis a
uellaine aut noifette: nobis & Delphinatib. auellane: Italis a
uellana, nocella aut nociuolla. Sūt & Indicae nuce, uomicæ,
metel, & anacardi, de quibus recentiores multi abunde scripse
runt: ad quos te remitto.

κασαπια, Castanea.

Castanea tum Latinis, tum officinis dicitur: Gallis & Delphina
tibus des chataignes: nostris castagnos: Italia castania: mul
torum sunt generum. Nam alia syluestres, alia domesticæ:
alia maiores, minores alia: alia gustui suauiores, alia minus
suauis. Quæ maiores & suauiores sunt, Lutetia marons de
Lyon appellantur. Maximus hic apud Delphinates casta
nearum omnis generis prouentus. In Gallia rarus: apud nos
nullus, aut saltem minimus. Pedemontanorum quoq; ac Ly
gurū ager castanearū feracissimus est, necnon & Aruernorū.

καρυα, Milium.

Officinis nomen seruat: Gallis & Delphinatibus dū mllhet, &
Delphinatibus iuxta ac nostratibus etim de melh, Italis autē
miglio, uocatur.

κεδρον, Cedrus.

Cedri duo genera: maior, & minor. Maior his regionibus nomine
tenus cognita, minor ea planta est, quam nostrates ormin ap
pellant, foliis cupressinis, baccis iuniperi maioris, rotundis,
pisorum magnitudinē æquantibus, subflauis, gustu acri & aro
matico. Plāta huiusmodi uinarum duarum, trium uel, aut ad
summum quatuor (in tantam enim proceritatem assurgere in

terdum apud nos uidetur, quamq̄ rarissime) longitudinem, & uirilitate magnitudinem non excedit, materie dura est, uenis quibusdam fantalimis intercurrentibus distincta, suauiter spirans, fronde sempiterna, cortice rimoso, non supra modū duro. Nascitur in montibus, saxosis præsertim locis, calidisque duntaxat regionibus. Cedria liquor cedri est, qui primus, dū pix ex cedro fit, uiggins elicitur, eo liquore his regionibus carum.

κενταύριον μέγα, Centaurium maius.

In Gallia infrequens. Lutetia tamen in hortis quibusdam uisitur. Audio a familiaribus rei herbarie peritis, in alpebus nasci in monte qui cameraco Sabaudorum metropoli ad septentriones adiacet: tum a docto quodam herbario apud Hispaniam, in montibus ei urbi finitimis, quam uulgo nostram dominam de finibus terræ nominant. Doctorum pene omnium consensu radix, quam officinæ rhapontici nomine uenditant, centaurii maioris radix est. Explodendus igitur officinarum de centauro maiore absurdissimus error: ad monendūq; sunt, ut doctos de simplicibus medicamentis consulant, desinantq; tam impudenter in tempus reliquum delirare.

κενταύριον μικρόν, Centaurium minus.

Vulgo herbariorum & officinarum centaurea minor: Gallis duccotin: Delphinatibus de repairet: Italis biondella. Vbiq; frequens. Duo huius inueniuntur genera: uulgatum, & aliud montanum, humilius, flore cæruleo, calathi aut campanulæ effigiem representante, caule item quadrangulo, gustu amarissimo, monticolis gentis Delphinaticæ uulgo repairet etiā nominatur. Sed de his alias copiosius agemus.

κέρασος, Cerasus.

Multa cerasi genera. Nā aliæ acidū fructū, aliæ dulcē ferunt, q̄ acidū fructū edunt, Gallis cerifiers, fructus cerises: nostris & Delphinatibus agriottiers, fructus agriottes, Italis ciregie. Huius duo genera. Dulces in multas species distribuuntur. Nam alia duracina, q̄ Gallis & Delphinatibus des cœurs, nostris graffions, Alia nigra quæ Italis corbine: nostris ceyrieros negros. Alio ex albo rubroq; mixta spectantur. hæc Gallis des guines: Delphinatibus & nostris cerises appellantur. Præstantius cerasi genus officinæ agriottam nominat. De cerasi generibus uide plura apud doctissimum Ruellium cap. 64. lib. 1. suæ de stirpium natura historie: & Matthioli ca. de ceraso.

κερατρία, *Siliqua.*

Ea planta est, quam recentiores Græci *ὑλοκέραττα καὶ καρβύλα* & *βία* appellant, nostrates de carthubios: Italis carobe, & carobole. Lyguribus maritimis familiaris, & tam frequens, ut apud nos in prouerbium abierit, carthubia auenam esse asinorum Lygurum. Raro in nostra prouincia inuenitur, apud Nicam & Villam cognomēto Francam, passim. Sakosis enim asperisq; locis delectatur.

κέσπος, *Betonica.*

Duæ betonice species. Prior officinis nomen retinet: Gallis de la betoine: Delphinatibus & nostris betoni: Italis betonica. Altera bisariam diuiditur, in altilem & syluestrem. Altilem Gallicis oilhet: Delphinatibus giroflee: nostris girofllado. Syluestris officinis tunicis, Gallis des amers. Inuenitur & in syluis altera agrestis betonica flore suppalido, mire eleganti, quam Delphinates giroflee boschasse appellant.

κίχης, *Galla omphacitis.*

Galla duplex habetur. Alia ab orientis partibus ad nos inuehitur, & uulgo galle de romanie appellatur: in Italia autē galila. Alia hic e quercu nascens nobis familiaris, quæ simpliciter gallæ nomen retinet.

κηρός, *Cera.*

Officinis nomen seruat, uulgo de la cire. Cere species notiores, quæ ut in his explicandis immorandum existimem.

κισσός, *Ciborium.*

Pocilli genus est, ex Ægyptia faba conflati.

κινάρα, *Cinara.*

Cogitanti mihi ac memona repetenti, quæ incerta sit & obscura car duorum nostra ætate cognitio: uix succurrit quid de illis, pro re probabili, nedum certa, sit pronuntiandum. Nam, ut agrestes omitamus, duo fecit Theophrastus, cap. 4. lib. 6. hist. plant. cardui genera: alterum, cui scolymi: alterum, cui casti nomen insit. Scolymon hoc sibi peculiare uendicasse, quod radicem cum crudam, cum costam, uescendam subministrat: sed cibo gratissimam, cum florescit. Cum solstitium agitur, eius florem erumpere. Eundem senescentem in pappos fatiscere: partem oblongum esse, nec spinosum. Eius quoque folia spinis carere, quâuis planta ipsa acani speciem gerat. Caston uero statim a radice caules humi reptantes producere, quos uocent castos, & folium spinosum, Desquamatos eos esculentos esse, tantillumque sub